

Climate and Health i det fackliga arbetet

Sverige och andra nordiska länder har genom åren haft ett nära samarbete med **World Medical Association (WMA)**. WMA grundades 1947 och huvudsyftet för denna världsomspännande förening för läkare var att säkerställa att läkare arbetar etiskt, samt att läkare kan verka oberoende i samhället. Klimatpolitik har traditionellt inte ingått i organisationens kärnfrågor, men med allt skarpare varningar från IPCC om klimatkrisens allvarliga konsekvenser för mänsklig hälsa antog WMA's generalförsamling 2009 **WMA Declaration on health and climate change** (1). Detta var ett arbete där Sverige var delaktiga genom Heidi Stensmyren. 10 år senare, 2019, deklarerade SLF:s fullmäktigemöte situationen som **climate emergency**. Vikten av ett brådskande och organiserat klimatarbete betonades åter i oktober 2020, med WMA **Resolution on protecting the future generation's right to live in a healthy environment** (2), vilken SYLF ställt sig bakom. År 2015 antogs policyn **Climate and Health** (3) inom förbundet, och trots goda ambitioner i kan vi konstatera bristande implementering inom läkarföreningen, samt att det saknas mål och delmål vilket försvårar möjligheten till uppföljningar. Advisory board som tillfrågas sporadiskt är otillräckligt då detta även inneburit att klimat och miljöfrågor utelämnats från strategiska dokument. Idag står fortfarande den svenska hälso- och sjukvården för 20–25% av utsläpp av växthusgaser inom offentlig sektor (4). Vi kan finna goda föregångare i våra samarbetsländer. I England har man visat att strukturerat, målmedvetet arbete effektivt minskat koldioxidutsläpp från hälsosektorn. Detta har dessutom lett till förbättringar i folkhälsan och stora budgetbesparingar (5), pengar som nu kan användas till förbättringar i verksamheten.

Historiskt sett har fackförbunden spelat en central roll för omställningsarbete i Sverige. Deklarationerna som SYLF ställt sig bakom består av uppmaningar och rekommendationer som professionen kan och bör agera utifrån.

Vi yrkar därför

att SYLF verkar för ett återupprättande av en central klimatdelegation/klimatråd inom SLF i syfte att omsätta dessa ambitioner och rekommendationer samt att implementera redan befintlig Climate and Health policy 2015 i det fackliga arbetet

att SYLF verkar för att ha en stående representation i SLF:s klimatdelegation/klimatråd.

1. <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-delhi-on-health-and-climate-change/>
2. <https://www.wma.net/policies-post/wma-resolution-on-protecting-the-future-generations-right-to-live-in-a-healthy-environment/>
3. Climate and Health policy 2015. <https://slf.se/app/uploads/2018/07/policy-climate-and-health.pdf>
4. Regionernas öppna klimatredoviningar. <https://rapporter.skr.se/oppna-jamforelser---miljoarbetet-2020-i-regionerna.html>
5. Health care's response to climate change:A carbon footprint assessment of the NHS England. [https://www.thelancet.com/journals/lanph/article/PIIS2542-5196\(20\)30271-0/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanph/article/PIIS2542-5196(20)30271-0/fulltext)

Policy för resande inom SYLF och SLF

En betydande del av hälso-och sjukvårdens utsläpp utgörs av flygresor inom arbetet. Coronapandemin har lärt oss att digital kunskapsöverföring via fortbildning, konferenser och webinarier har fungerat mycket väl. Därtill ofta med mindre kostnader och större spridning (sänkta trösklar). Nödvändigheten att resa i arbetet för potentiella fördelar såsom nätverkande och personlig kontakt måste ansvarsfullt vägas mot de utsläpp som driver rådande klimatkris. Färdmedel som tåg är underutnyttjade. SLF har redan avtal med SJ vilka bör kunna utvecklas. Det finns även exempel på hur man kan förlägga arbetstid till tågresor, men även förberedelser av konferenser och temadagar (1).

I Climate and Health policy 2015 står att SLF ämnar att *“ensure that the association’s activities are conducted in a sustainable manner by reducing energy consumption and carbon emissions”* samt att förbundet ska *“apply an environmentally friendly travel and meeting policy”* (2)

Av dessa skäl yrkar vi...

att SYLF upprättar ett policydokument för resande inom SYLF’s samtliga aktiviteter, där resor med flyg kraftigt måste minska till fördel för digitala lösningar eller resor med tåg.

att SYLF erbjuder fackliga kurser enbart på orter dit man kan ta sig på ett hållbart sätt.

(1) Miljötåg till ESMO i Barcelona. <https://www.traintoesmo.org>

(2) Climate and Health policy 2015. <https://slf.se/app/uploads/2018/07/policy-climate-and-health.pdf>

Policy för livsmedel inom SYLF och SLF

I Climate and Health policy som antogs 2015 står att SLF har en viktig roll att *“Identifying and supporting measures that reduce the impact on the environment, yet also lead to improved health. These can include sustainable energy consumption, sustainable transport systems and changes in the modes of production and consumption of food”*.

Vidare att förbundet ska *“Prioritize environmentally labelled products and utilise the opportunities available to impose environmental requirements for the procurement and purchase of goods and services”*. (1)

Livsmedelsval har en stor inverkan på mänsklig hälsa men är även stor del av hälso-och sjukvårdens CO2 utsläpp liksom i samhället i stort. Animaliska livsmedel (kött och mejeri) har ett betydligt högre CO2 utsläpp jämfört med livsmedel från växtriket. Därtill innebär dagens produktion av animaliska livsmedel en mycket negativ påverkan på miljö - med ett ökat behov av landareal, hotad biologisk mångfald samt ökad risk för muterade virus (pandemier) och antibiotikaresistens (2).

Färska exempel från Frankrike har visat hur man med kunskap och omstrukturering radikalt kunnat reducera utsläpp från livsmedelskonsumtion inom hälso-och sjukvården genom förändrade menyer och minskat svinn (3). Det är även viktigt att läkare omsätter aktuell forskning och rådande kostråd i praktiken, och därmed signalerar kostens betydelse för god mänsklig och planetär hälsa.

att SYLF upprättar ett policydokument som ska verka för att helt reducera animaliska livsmedel till fördel för växtbaserade livsmedel inom SYLF's samtliga aktiviteter.

att SYLF aktivt framhåller vikten av menyer som främjar mänsklig och planetär hälsa på sjukhusen (patientmat och sjukhusrestaurang) samt vikten av minskat matsvinn.

- (1) Climate and Health policy 2015. <https://slf.se/app/uploads/2018/07/policy-climate-and-health.pdf>
- (2) Preventing the next pandemic. UNEP. <https://www.unep.org/resources/report/preventing-future-zoonotic-disease-outbreaks-protecting-environment-animals-and>
- (3) Healthcare without Harm. A circular economy of food in healthcare. <https://noharm-europe.org/articles/news/europe/circular-economy-food-healthcare>

Caisa Laurell, forskar-ST i Arbets-och Miljömedicin
Ramona Forsman, SYLF Västerbotten

Climate and Health och *Moderna Läkare*

Enligt policyn Climate and Health som antogs av SLF 2015 ska SLF "Create environmental awareness among the association's elected representatives and employees". (1)

SYLF egen tidskrift *Moderna läkare* ges ut varje kvartal med en upplaga på drygt 20 000 exemplar. Detta är en viktig kommunikationskanal till yngre läkare och beslutsfattare. Det senaste åren har det sporadiskt rapporterats om klimatförändringar, dess drivande faktorer och konsekvenser. Vi anser att detta upptar en allt för liten del av innehållet vägt mot klimatkrisens allvar och dess relevans för folkhälsan och läkaryrket.

Genom att ge ut *Moderna läkare* digitalt istället för i pappersform skulle 840 000 - 1 120 000 blad med tryckt papper årligen undvikas, vilket motsvarar ungefär 27 till 45 träd årligen (2). Enligt Naturvårdsverkets Rapport från 2021 leder dagens avverkning av svensk skog till att Sverige inte kommer kunna uppnå Parisavtalet, då skogen förutom att hålla CO2 utsläpp nere även bidrar med nyckelbiotoper och biologisk mångfald (3).

Sedan drygt ett år har The Guardian och British Medical Journal (BMJ) stoppat alla annonser från företag som utvinner fossila bränslen (4)

Av dessa skäl yrkar vi...

att *Moderna Läkare* inrättar en särskild Climate and Health-del i syfte att utbilda och uppdatera läsare om klimatkrisens konsekvenser och dess drivande faktorer, samt uppmärksamma dess allvar och brådskande natur ur ett brett perspektiv.

att *Moderna Läkare* ges ut endast digitalt.

att *Moderna Läkare* verkar för att helt undvika annonserna från företag /verksamheter med huvudsaklig fossil utvinning/förbränning med målet att vara helt fossilfria senast 2022.

- (1) Climate and Health policy 2015. <https://slf.se/app/uploads/2018/07/policy-climate-and-health.pdf>
- (2) Skog Sverige. <https://www.skogssverige.se/skog/fakta-om-skog>
- (3) https://www.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/skogen_och_klimatet.pdf
- (4) Health professionals and medical organizations must act now. <https://www.bmj.com/content/368/bmj.m167>

Placeringar av medel

Enligt Läkarförbundets uppdaterade placeringspolicy ska förvaltningen (KPFR) ta stor hänsyn till mänskliga rättigheter, arbetsrätt, arbetsmiljö, anti-korruption, förenings- och organisationsfrihet, avskaffande av tvångsarbete, avskaffande av barnarbete samt avskaffande av diskriminering vid placering av medel. **Utöver detta ska placeringar i bolag som bryter mot lagar, förordningar eller konventioner inom miljöområdet, eller bolag med fossila bränslen som huvudsaklig verksamhet, helt undvikas.** Dock medger SLF att finansiella verktyg för att främja hållbarhet i stort saknas och/eller är under utveckling. Detta betonas ytterligare i Climate and Health 2015, som slår fast att SLF ämnar att *“Support a more environmentally sound policy for future capital investment”* (1).

I senaste rapporten från Fair Finance Guide (2021) framgår följande:

Trots alarmerande siffror som pekar på förvärrade scenario för klimatförändringar fortsätter finansinstitut globalt att finansiera och investera i fossila bränsle företag och projekt. **Sedan 2015 har 35 banker ensamma tillhandahållit 2,7 biljoner US-dollar i utlåning och garanti till fossila bränsleföretag.** Dessa håller den fossila bränsleindustrin vid liv när den bör fasas ut, och driver världen mot ett katastrofscenario med uppvärmning över 3 ° C. Skandinaviska banker har mellan 2015-2020 tillhandahållit 67,3 miljarder US-dollar i lån och teckningar till företag som arbetar med fossila bränslen. Förväntade utsläpp från fossila bränslereserver som redan är i produktion beräknas driva världen över 1,5 ° C-tröskeln, vilket tydligt visar att avveckling är ett av de viktigaste stegen som behövs för att ta itu med klimatkrisen. Än mer angeläget är behovet av att förhindra exploatering av naturen för nya fossila bränslereserver, liksom en utvidgning av infrastruktur vilket låser oss ytterligare vid fossila bränslen. (2)

Då det är uppenbart att den finansiella sektorn inte lever upp till sitt eget ansvar, med katastrofala följder för mänsklig hälsa, måste placeringar av medel granskas ytterligare och kraven skärpas.

Av dessa skäl yrkar vi...

att SYLF ökar transparensen genom en detaljerad redovisning av samtliga placeringar av medel, i en årlig rapport som är lättillgänglig för alla medlemmar.

att SYLF verkar för en skyndsam avveckling av placeringar i fossila bolag och investeringar, med målet att vara helt fossilfria senast 2023.

(1) Climate and Health policy 2015. <https://slf.se/app/uploads/2018/07/policy-climate-and-health.pdf>

(2) Fair finance guide. <https://fairfinanceguide.se/media/60041/banking-on-thin-ice.pdf>

Ramona Forsman, SYLF Västerbotten